

BUCA REHBERLİK ARAŞTIRMA MERKEZİ TARİHÇESİ

Buca Rehberlik ve Araştırma Merkezi'ne ait binalara ait bilgiler, 1943 yılında yer alan Tapu Kadastro kayıtlarından yola çıkarak İzmir İli Buca İlçesi 107 ada, 12 ve 13 no'lu parsellerden oluştuğu saptanmıştır. 12 no'lu parsel'de bulunan binamız 1979 yılında eski eser niteliği kazanmıştır. Eski eser niteliğindeki binaya ait Tapu kadastro kayıtlarına göre Fransız Tebasından Vanda İkar Röne adına kayıt edildiği daha sonra İl Özel İdaresi ve Milli Eğitim Bakanlığına geçtiği gözlemlenmiştir. 13 parsel ise hazine arazisi olarak kayıtlarda bulunmaktadır. 855 ve 735 metrekare olan arsalar toplamda 1590 metrekaredir.

İzmir'in güney bölgesine bağlantıyı sağlayan Buca, Levantenler için genellikle sayfiye evlerinin bulunduğu banliyö olarak kabul edilse de, demiryolunun gelmesinden önce de okul, kilise gibi mevcut kurumlarıyla merkezle devamlı bağlantılı olan bir yerleşim merkezi idi. Ancak, 1860 yılında hizmete giren İzmir-Aydın demiryolu bağlantısı, kuşkusuz Buca'da oturan Levanten sayısında gözle görülür bir artış sağlamıştı. Bu durum Cevat Sami ve Hüseyin Hüsnü'nün, İzmir – 1905 isimli kitabında şöyle anlatılır: “Buca Köyünde İzmir'de ticaretle meşgul olan tüccar sınıfının en meşhur olanlarının güzel ve zarif birçok köşklerine tesadüf olunur. Demektedir.

Gerçekten de, tanımda sözü edilen meşhur ailelerin maddi ve manevi anlamda son derece rahat bir yaşam sürdürdüklerinin en somut ifadesi ya da diğer bir deyişle belgesi bu köşklere aittir. Batılı yaşam tarzına uygun yaşayan Levantenlerin yaptırdıkları köşkların inşasında lüks ve ithal malzeme kullanımı dikkati çeker. Hatta, usta ve mimar konusunda da aynı duyarlılığı gösterdikleri söylenir. Yaşam tarzı gibi köşklarının inşasında da, bireysel tercihlerini kullanarak Avrupa'ya özgü mimari tasarım ve süslemelere ağırlık verdikleri, ayrıntıda da olsa yer yer lokal değerlerle beslendikleri görülür. Yaptıran ailenin sosyal konumu, kültürel seviyesi, belki de en önemlisi ekonomik gücü ve bu unsurların oluşturduğu alt yapı, köşkların dış görünüşlerinde önemli farklılıklar ortaya konmasına neden olmuştur.

Tarihi eser niteliğindeki binamızın yapım yılı kesin olmamakla birlikte Buca İlçesi için yapılan yukarıdaki araştırmalara bakıldığında 1850-1870 aralığında yapıldığı sanılmaktadır.

Kurumun temel özelliklerine bakıldığında; kat kullanımlarındaki işlevsel ayırım ve ortak/yarı özel/özel kullanımlar (sosyal kullanım kademelenmesi) arasındaki kalın çizgiler göze batmaktadır. Bunun yanı sıra, Türk evi mekan kurgusunun temel elemanı olan ve tüm işlevlere yanıt veren oda kavramına karşın, Batılı toplumun yaşam tarzı ve alışkanlıkları ile ilintili, tekil işlevlere (yemek, kabul, balo salonları, kütüphane, yatak odası, vb.) karşılık veren mekanlar mevcuttur.

Katlar arası kullanımda net bir ayırım gözlenmektedir. Zemin katında ortak ve yarı özel kullanımlar (salonlar “3 adet”), birinci katta ise özel mekanlar (yatak odaları “6 adet”) yer almıştır. Bu bağlamda, ortak kullanıma hizmet veren ana salonların yapının prestij cephesi üzerinden açılım verdiği, kontrollü kullanıma (yarı özel) hizmet veren odalar ise ikincil derecede ulaşılabilir niteliktedir ve arka cephede bulunmaktadır.

Binamızın iç mekan düzenlemelerinde ilk olarak dikkat çeken unsur, sosyal kullanım-mekan kurgusu-süsleme ilişkisinin son derece net ve güçlü oluşudur. Toplumsal kullanıma hizmet veren mekanların son derece zengin, gösterişli, etkileyici bezemelerle çevrelendiği, bununla birlikte ailenin kullanımına hizmet veren mekanların yalın, gösterişten uzak hatta süslemesiz olarak şekillendirildiği görülmektedir.

Binamızın iç mekanında izlenen temel unsurlar; alçı silme ve göbekler, tavan köşe armaları ve ahşap çıtalı düzenlemelerden oluşan tavan süslemeleri, niş,sütun dizisi, mekan geçişlerinde göze çarpan bezemeli konsol, plaster,etkileyici kapı pervazlarıdır. Bu eleman ve düzenlemelerin hemen hepsi zemin (giriş) kat mekanlarında yer almıştır. Ailenin kullanımına hizmet veren birinci katlarda gözlenen unsurlar; yalın silme ve göbeklerden oluşmuş tavan düzenlemeleridir.

Kurumun yakın tarihine bakıldığında bir dönem Yörük Ali Efe’ye tahsis edildiği daha sonraki dönemde ise Umurbey İlkokulu olarak hizmet verdiği bilinmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı; 27 Ağustos 2002 tarih ve 420/3465 sayılı Onay’ı ile İzmir İlinin dördüncü Rehberlik ve Araştırma Merkezi olarak açılan kurumumuz. 03 Ekim 2002 tarihinden itibaren, Buca İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü önderliğinde, ilçemiz okullarının katkıları ile Ufuk İlköğretim Okulu bahçesinde atıl durumda bulunan ek binanın yenileme çalışmalarına başlanmıştır. Şubat 2003 Yılında tadilat çalışmaları tamamlanmış olup, ilçemiz okullarında bulunan Psikolojik Danışmanlardan görevlendirmeler ile Buca Rehberlik ve Araştırma Merkezi öğrenci görüşmeleri başlamıştır.2003 yılının Haziran ve Eylül atamalarında kadrolu psikolojik danışmanların atanması ile çalışmalar daha yoğun ve hızlı şekilde devam etmiştir.

2007 yılında şu anda bulunduğumuz eski Umurbey İÖO binasına taşınarak hizmet vermeye devam etmiştir. Buca Rehberlik ve Araştırma Merkezi ; Buca, Selçuk, Torbalı ilçelerinden sorumluyken Nisan-2017 tarihinde Torbalı Rehberlik ve Araştırma Merkezi’nin açılması sonrası sadece Buca İlçesinden sorumlu olup, çalışmalarını Buca ilçesini kapsayacak şekilde yürütmektedir.

Kaynakça: a-) 19. YÜZYIL BATILILAŞMA KESİTİNDE, BORNOVA VE BUCA LEVANTEN KÖŞKLERİ MEKANSAL KİMLİĞİNİNİRDELENMESİ Hümevra BİROL AKKURT-Mart 2004-İzmir

b-) Prof. Dr. İnci Kuyulu Ersoy / E.Ü. Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü